

Arbeidsparticipatie van oudere werknemers

Studienamiddag Ageing at work

Leuven, 28 oktober 2009

Dr. Rob Gründemann,
Senior Onderzoeker/Adviseur TNO Arbeid
Lector Hogeschool Utrecht (Nederland)

Opzet van de presentatie

- Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt
- Beleid overheid
- Arbeidsparticipatie van oudere werknemers
- Kunnen en willen doorwerken
- Rol van de gezondheid
- Conclusies

Ontwikkelingen op de Arbeidsmarkt

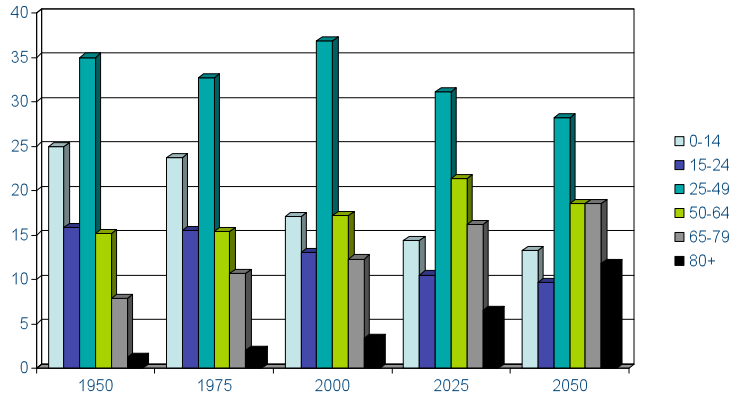
Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

- Vergrijzing/ontgroening als gevolg van:
 - Toename levensverwachting
 - Daling geboortecijfer
 - Geboortegolf na de tweede wereldoorlog
- Effecten voor de (beroeps)bevolking
 - Krimp
 - Toename van de grijze druk
 - Financieringsproblemen overheid

Kosten AOW in NL van 9% (nu) naar 18% (2038) van loonsom
- Proces vertraagd door economische recessie

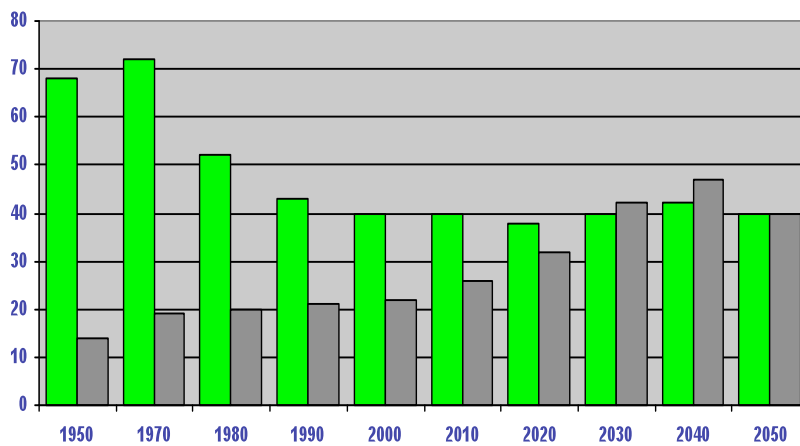
Vergrijzing & ontgroening in EU (Eurostat, 1950-2050)

5

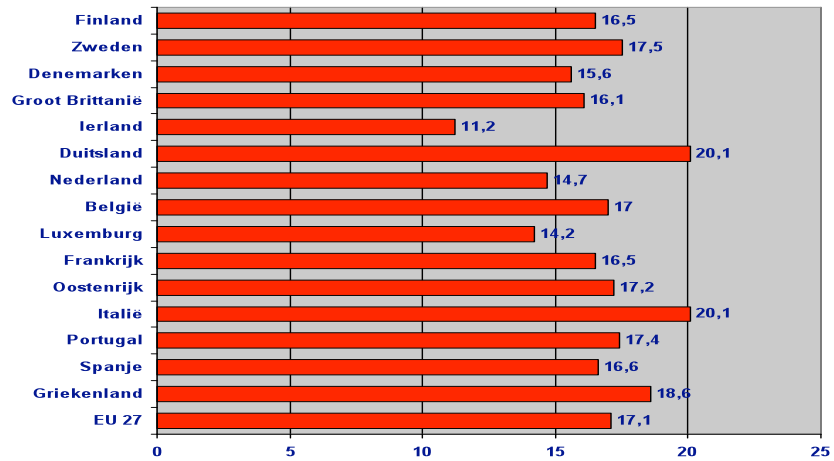

Groene en grijze druk in Nederland

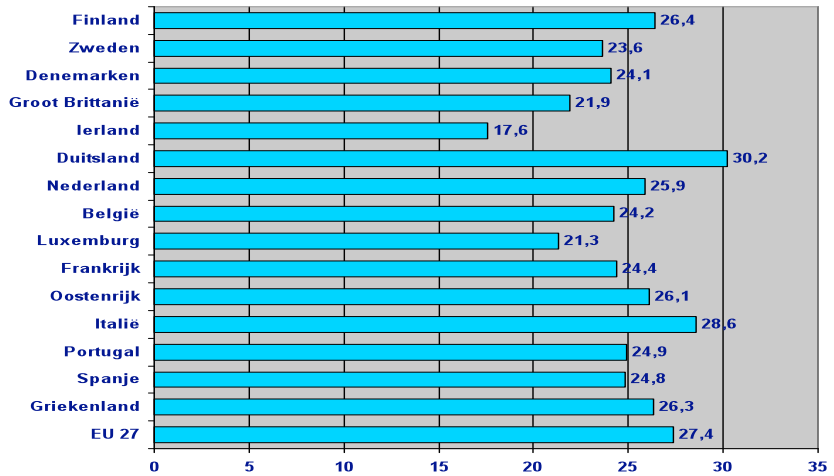

Percentage 65 plussers in 2008

Percentage 65 plussers in 2035

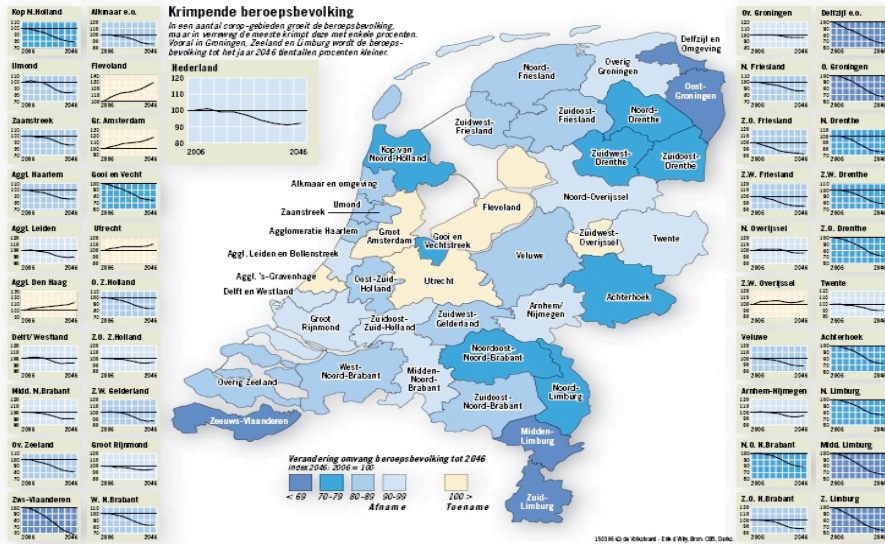

ageing at work
HR Health Management for Older Workers

Education and Culture
Lifelong learning programme
LEONARDO DA VINCI

THIS PROJECT IS SUPPORTED
THROUGH THE LIFELONG
LEARNING PROGRAMME
PROJECT NUMBER:
LFP-LDV-TOI-2007-BE-104

ageing at work
HR Health Management for Older Workers

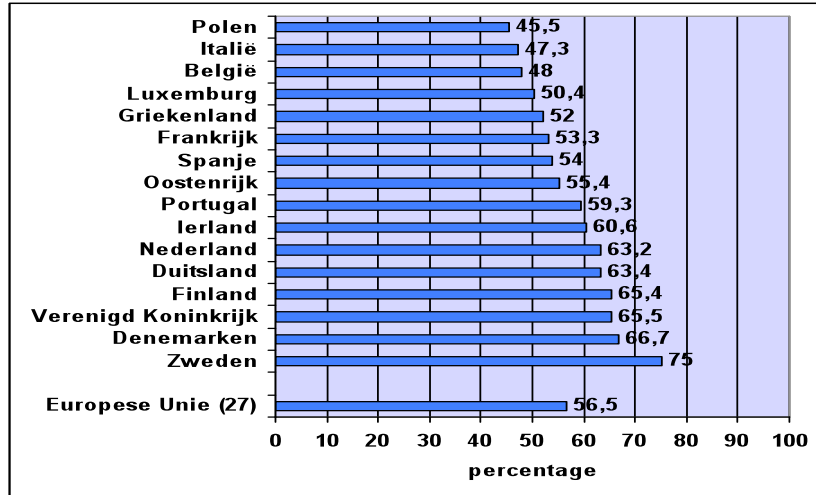
Education and Culture
Lifelong learning programme
LEONARDO DA VINCI

THIS PROJECT IS SUPPORTED
THROUGH THE LIFELONG
LEARNING PROGRAMME
PROJECT NUMBER:
LFP-LDV-TOI-2007-BE-104

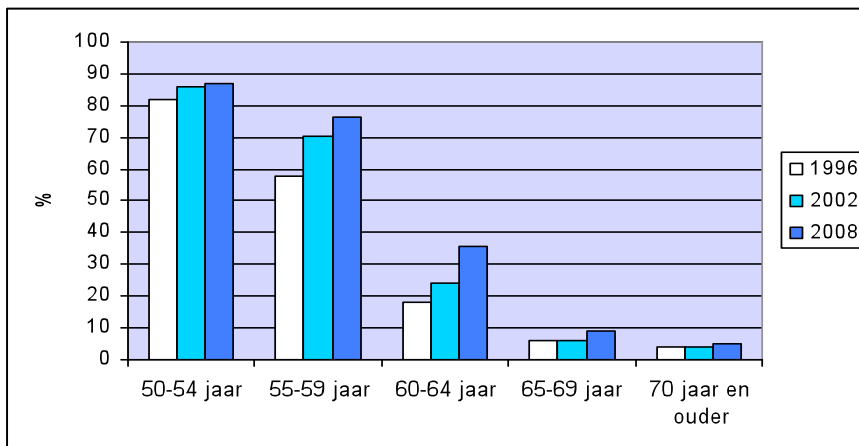
Arbeidsparticipatie van oudere werknemers

Arbeidsparticipatie 50 tot 65 jarigen in de EU, 2008

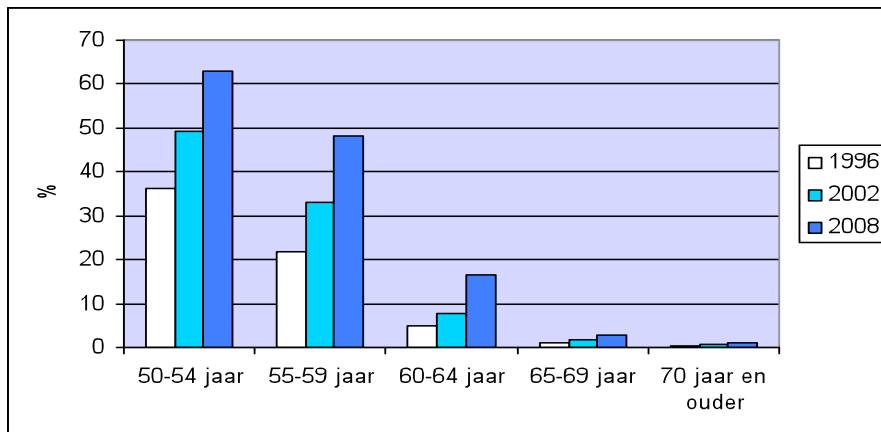

Netto arbeidsparticipatie in Nederland van mannen naar leeftijd, 1996, 2002 en 2008

Netto arbeidsparticipatie in Nederland van vrouwen naar leeftijd, 1996, 2002 en 2008

Netto arbeidsparticipatie oudere werknemers in Nederland 2007

	Mannen	Vrouwen	totaal
55-59 jaar	73%	43%	60%
60- 65 jaar	29%	13%	23%
65-70 jaar			7%
55 plus	55%	30%	43%

NB: cijfers van voor de recessie

Beleid van de Nederlandse Overheid

Beleid overheid in Nederland

- Premiekorting WAO voor werkgevers (2002)
- Aanvullende arbeidskorting (2002)
- Herinvoering sollicitatieplicht (2004)
- Wet gelijke behandeling leeftijd bij arbeid (2004)
- Afschaffing belastingvoordeel VUT/prepensioen (2006)
- Stimuleringsregeling leeftijdsbewust beleid (2004 - 2008)
- Commissie arbeidsparticipatie/Bakker (2008)
- Premievrijstelling bij in dienst nemen 50-plussers (2008)
- Taskforce deeltijd plus (2008-2010)
- Verhoging AOW leeftijd naar 67 jaar (voorstel 2009)

Kabinetsbesluit in NL: AOW leeftijd naar 67 jaar

- 2020: verhoging AOW leeftijd naar 66 jaar
- 2025: verhoging AOW leeftijd naar 67 jaar
- Vanaf 2020 mogelijkheid tot stoppen met werken met 65 jaar als laatste 15 jaar continu heeft gewerkt (opbouw tot 42 jaar)
- Eigen risico eerder stoppen:
hogere inkomens 8% per jaar; lagere inkomens 6,5% per jaar
- Leeftijd bedrijfspensioen wordt gekoppeld aan AOW
- Voornemen 'zware beroepen' lichter maken of werkgevers verplichten werknemers na 30 jaar lichter werk te geven
- Zware beroepen: werkzaamheden waarvan in redelijkheid niet verwacht kan worden dat deze langer dan 40 jaren verricht kunnen worden zonder uitzonderlijke slijtage

17

Levensverwachting op leeftijd van 65 jaar

levensverwachting	Laagopgeleid	Hoogopgeleid	Vershil
Mannen	13,9 jaar	17,5 jaar	4,6 jaar
Vrouwen	18,2 jaar	21,4 jaar	3,2 jaar
Gezonde levensverwachting			
Mannen	7,2 jaar	12, 8 jaar	5,6 jaar
Vrouwen	8,1 jaar	14,4 jaar	6,3 jaar

Kunnen en willen doorwerken tot 65 jaar

Houding werknemers tav doorwerken

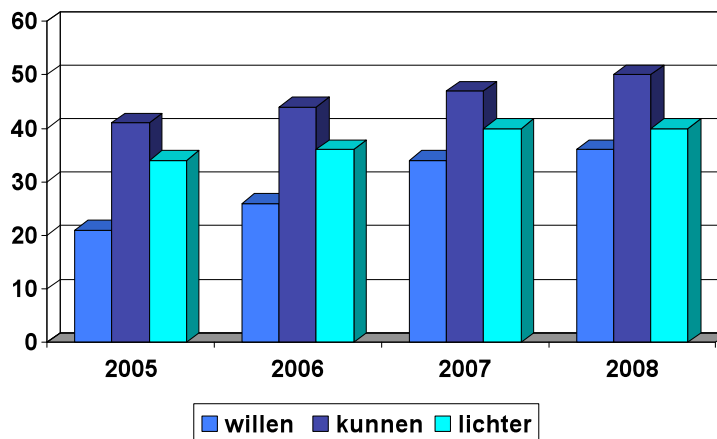
Bron: Henkes & Van Solinge, 2003; Henkes et al, 2009

- Het thema stoppen met werk leeft sterk bij mensen en begint eigenlijk al te spelen vanaf de leeftijd van 50 jaar
- Stoppen met werken is een privé-onderwerp
- Oudere werknemers willen werk graag langzaam afbouwen
- Een niet te verwaarlozen deel van de oudere werknemers is gevoelig voor het verzoek om langer door te werken
- Meer dan helft werknemers ervaart dat hun leidinggevende het niet belangrijk vindt dat zij langer doorwerken
- Waardering door leidinggevende en uitdagend werk hebben meer effect op langer doorwerken dan ontzietmaatregelen

Opvattingen in NL over doorwerken tot 65^e jaar (45 plussers)

Bron: Ybema et al, 2009

Opvattingen in NL over doorwerken tot 65 jaar (45 plussers)

Bron: Ybema et al, 2009

- Willen doorwerken (2008: 36%)
 - Opleidingsniveau (hoog 41%; midden 34%; laag 34%)
 - Sectoren (bouw 19%; industrie 30%; zakelijk 43%; cultuur 46%)
- Kunnen doorwerken (2008: 50%)
 - Opleidingsniveau (hoog 55%; midden 50%; laag 44%)
 - Sectoren (horeca 31%; bouw 39%; zorg 40%; fin/zakelijke dienst 61%/59%)
 - Beroepen (verpleegkundige 37%; ind. arbeider 41%; docent 41%)
- Lichter werk draag bij (2008: 40%)
 - Opleidingsniveau (geen verschillen)
 - Beroepen (verpleegkundige 51%; docent 51%)

Opvattingen werkgevers in NL over doorwerken tot 65 jaar

Bron: Klein Hesselink et al, 2009; Adams et al, 2005

- Slechts 22% van de werkgevers vindt het voor de personele bezetting in het bedrijf belangrijk dat werknemers doorwerken tot hun 65^e
- Slechts 8% van de werkgevers vindt het voor de personele bezetting in het bedrijf belangrijk dat werknemers doorwerken na hun 65^e
- Bedrijven met veel oudere werknemers vinden dit belangrijker; idem bouw en onderwijs; idem bedrijven met veel mannelijke werknemers
- Opvattingen over oudere werknemers: hogere arbeidskosten; meer ziekteverzuim; minder goed in staat kennis en informatie op te nemen en om te gaan met veranderingen

23

Rol van Gezondheid

Invloed gezondheid op vervroegde uittreding

Bron: Van den Berg et al, 2009; Koolhaas et al, 2009

- Slechte gezondheid is sterk geassocieerd met werkloos worden, vroegtijdige pensionering en arbeidsongeschikt raken
- Leefstijlfactoren zoals obesitas en gebrek aan fysieke activiteit zijn geassocieerd met slechte gezondheid, maar hebben ook zelfstandig effect op uitval uit het werk
- Ervaren slechte gezondheid is belangrijkste voorspeller van uittreding uit het arbeidsproces onder Europese werknemers van 50-64 jaar
- Bijna de helft oudere werknemers (45 plus) ervaart gezondheidsproblemen door het ouder worden. Door deze problemen heeft de helft van deze werknemers moeilijkheden bij uitvoeren werk.

25

Rol gezondheid bij doorwerken, uitstroom en lang verzuim

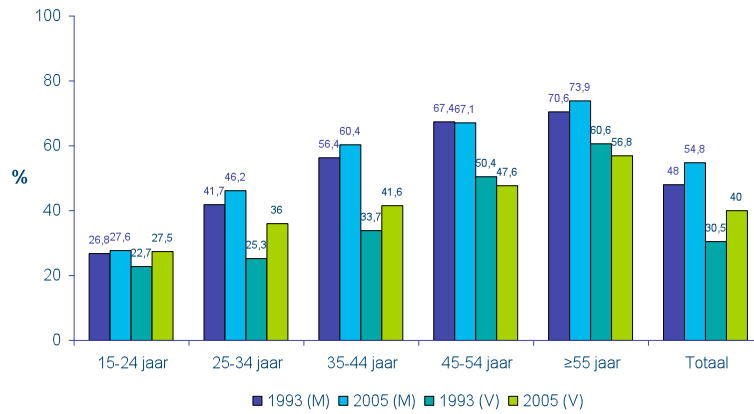
Bron: Ybema et al, 2009;

- Willen doorwerken (burnout-klachten)
- Kunnen doorwerken (chronische aandoeningen; matige/slechte gezondheid; burnout-klachten)
- Uitstroom naar prepensioen (n.v.t.)
- Uitstroom WIA, WAO, WW (matige/slechte gezondheid; burnout-klachten)
- Lang verzuim (chronische aandoeningen; matige/slechte gezondheid; burnout-klachten)

26

Evolutie **overgewicht** (BMI ≥ 25) tussen 1993 en 2005, naar geslacht (IDEWE, 2008)

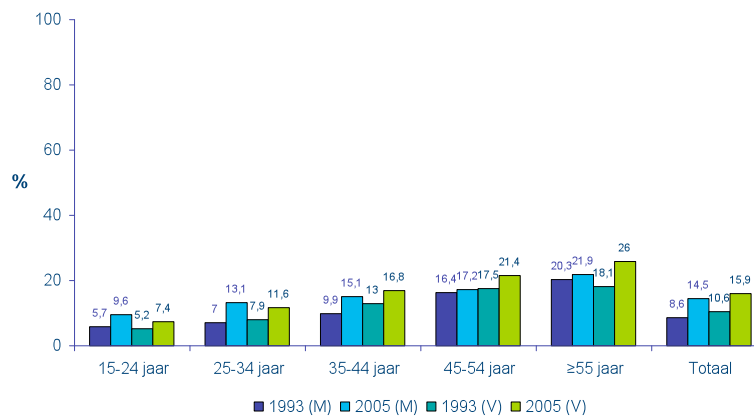

Onderzoek IDEWE (Moens) - Gezondheidstoestand 224,075 werknemers in 2005

27

Evolutie **zwaarlijvigheid** (BMI ≥ 30) tussen 1993 en 2005, naar geslacht (IDEWE, 2008)

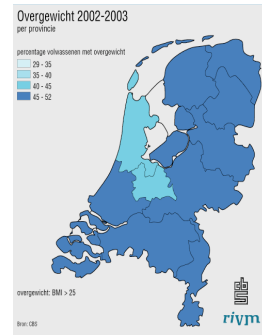
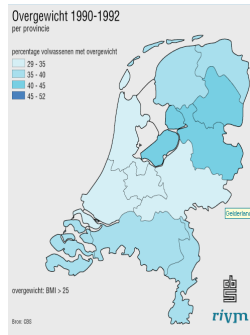
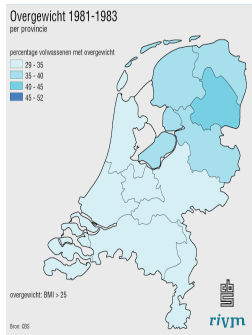

Onderzoek IDEWE (Moens) - Gezondheidstoestand 224,075 werknemers in 2005

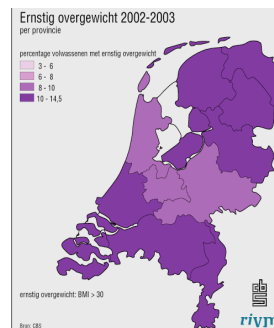
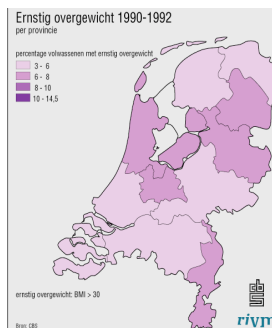
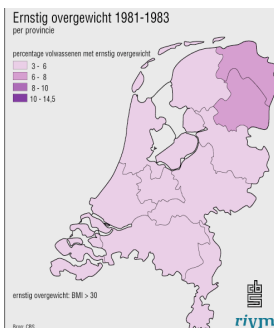
28

Overgewicht in Nederland 1981 - 2003

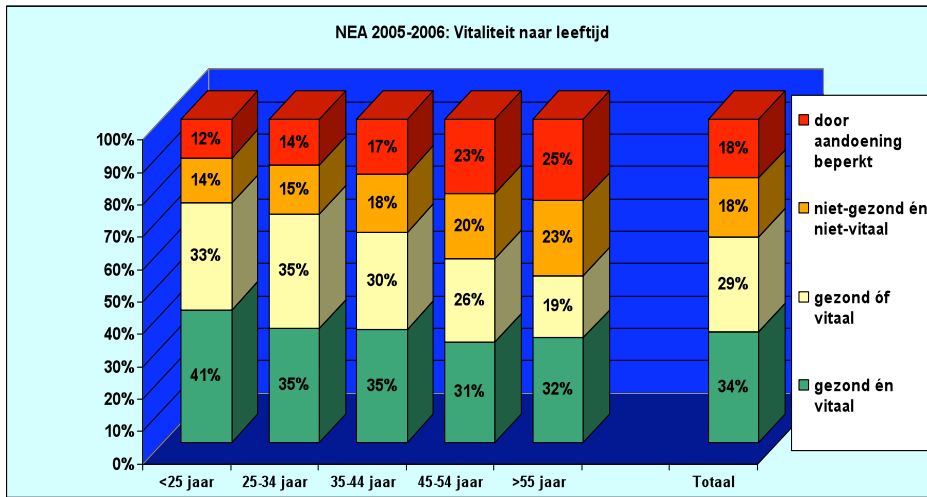

Ernstig overgewicht in Nederland 1981 – 2003

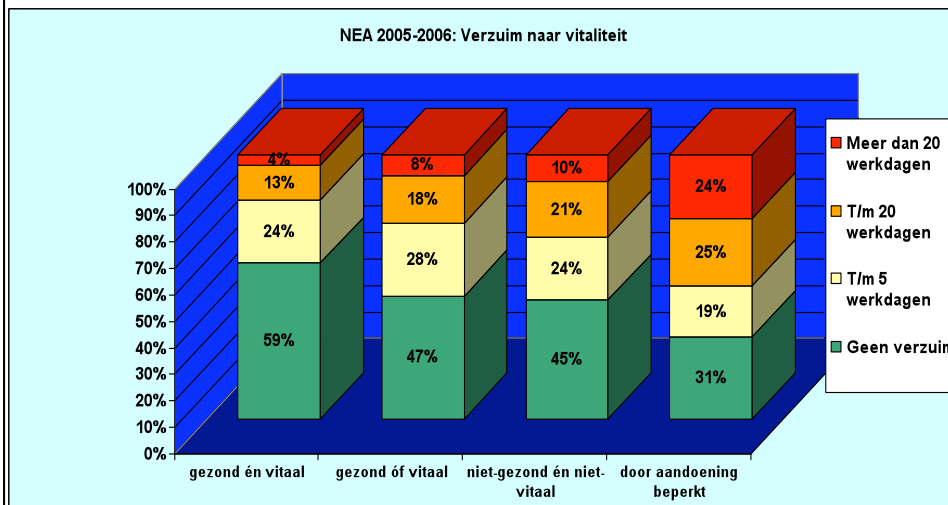

Vitaliteit van de Nederlandse beroepsbevolking

Verzuim en vitaliteit Nederlandse beroepsbevolking

Conclusies

Conclusies

- **Demografische ontwikkelingen (vergrijzing en ontgroening) leiden tot krimp van de beroepsbevolking en tekort op de arbeidsmarkt**
- **Proces vertraagd door economische recessie**
- **Werkgevers en werknemers terughoudend tav (langer) doorwerken**
- **Participatie 55 plussers (en met name 60 plussers) nog beperkt**
- **Nederlandse overheid verhoogt pensioenleeftijd naar 67 jaar**
- **Toename van overgewicht in België en Nederland**
- **Vermindering van vitaliteit bij toename van leeftijd**
- **Afname van vitaliteit leidt tot hoger verzuim**
- **Gezondheid belangrijke factor bij langer doorwerken en vroegtijdige uitval uit het werk, maar bij uitstroom naar prepensioen onduidelijk**